

кошти у роздержавлене підприємство Окрім того, в умовах роздержавлення інвестиції у знецінений капітал являють собою деінвестиції або інвестиційний процес стримування, оскільки немає сприяння утворенню виробничого капіталу і, відтак, у нашому випадку, накопиченню реального капіталу.

Таким чином, питання, пов'язані з інвестиційним забезпеченням програмно-цільового економічного розвитку та створення інвестиційного середовища є одними з найважливіших як для економіки в цілому, так і для її суб'єктів зокрема. Економічна ситуація в державі складається залежно від дій різних факторів. Але в кінцевому результаті стримування накопичення капіталу для забезпечення відтворення національного капіталу є найважливішою проблемою з економічної точки зору. Інакше кажучи, держава та економіка постійно відчували під час роздержавлення недостатність коштів для фінансування капіталовкладень.

Ефективність фінансового програмування національної економіки обумовлена тим, що, з одного боку, фінансові ресурси є необхідною передумовою для здійснення цілеспрямованих змін у реальній економіці, з іншого – основні фінансові інструменти перебувають під контролем держави: державний бюджет, податки, грошова база, міжнародні резерви, заходи фіскальної, монетарної та валютної політики, контроль за внутрішнім попитом і пошук економічного оптимуму та рівноваги платіжного балансу. Заходи макроекономічної політики покликані поліпшити ситуацію із платіжним балансом. Державні фінансові програми передбачають досягнення істотних змін у національній економіці і повинні мати перспективну спрямованість. Фінансові програми передбачають оцінку поточної макроекономічної ситуації та вимагають здійснення комплексу регуляторних заходів (дефіцит національних заощаджень може передбачати необхідність коригування бюджетно-податкової, валютної та торгівельної політики).

Планами фінансового програмування національної економіки не передбачається встановлення точних показників щодо розвитку економіки у прогнозованому періоді; створені програми економічного розвитку країни слугують організаційною основою втілення в життя певної економічної стратегії держави за умови узгодження всіх елементів макроекономічної політики; з іншого боку, фінансове програмування виявляє і залучає в економічний кругообіг усі внутрішні та зовнішні ресурси, необхідні для досягнення цільових орієнтирів економічного розвитку нації.

Ці положення також, мають загальний характер рекомендаційного плану, але конкретний перехід від державного централізованого способу фінансування економіки до способу залучення інвестицій зовнішніх та внутрішніх спричинив при створенні бази фінансування значну кількість суперечливих одна одній економічних дій, які не сприяли відновленню інвестиційного процесу, а навпаки, дезорганізували економіку і були серйозною перешкодою на шляху економічного росту нації.

***Annotation.** Some theoretical and practical problems, which have the substantial value at the analysis of creation of the programs of economic development, are expounded in the article.*

Key words: investments, macroeconomic programming, government financial programs.

УДК 338.0 і 2 .330.341.1 (477)

***Ж.А. Шевчук,** к.і.н., Подільського державного й аграрно-технічного університету.*

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ТРАКТУВАННЯ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Державна регіональна політика – це створення рівноцінних умов для збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України, це – забезпечення соціальних стандартів життя для кожного громадянина нашої країни незалежно від місця його проживання, це – поглиблення процесів ринкової трансформації і максимальне підвищення ефективності використання потенціалу регіонів.

***Ключові слова:** регіональна політика зростання, регіональна політика вирівнювання, стабілізаційна регіональна політика*

Головною метою державної регіональної політики є створення рівноцінних умов для динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів України.

Однак статистика свідчить, що різниця між регіонами за останні 10 років критично зросла. Так, різниця між показниками максимального і мінімального валового внутрішнього продукту по регіонах на кінець 2006-го року сягнула 11 разів, з капіталовкладень – 12,3 рази, із соціальної допомоги населенню – 4,8 рази, з рівня іноземних інвестицій – 46 разів. Водночас і різниця в доходах на душу населення між окремими областями становить 35-45% – тоді як за міжнародними стандартами цей показник не повинен перевищувати 20%.

На жаль, існуючі форми організації влади як на регіональному і місцевому, так і на центральному рівні залишаються малоефективними і непридатними для динамічного реформування економічних процесів, які відбуваються сьогодні в регіонах. До сьогодні уряд проводив таку регіональну політику, яка

характеризувалася фрагментарністю рішень і відсутністю єдиної основи. Регіоналізація соціально економічного розвитку та адміністративна реформа на місцевому рівні зводилися до чергового перерозподілу владних повноважень або чергової кадрової перестановки. Проте реорганізація управлінської вертикалі влади повинна супроводжуватися глибинним перетворенням форм і методів управління, їй необхідна радикальна переорієнтація.

Залишаються нез'ясованими питання прийняття законів про державну регіональну політику, про місцеві фінанси, про територіальний устрій, про планування територій, про територіальні громади, про місцеві державні адміністрації. Досі не сформовано чіткої податкової основи місцевої фінансової бази.

Метою даної статті є спроба з'ясувати, які основні проблеми постають у процесі впровадження державної регіональної політики в Україні? Що підказує нам європейський досвід розвитку регіонів? Які ефективні механізми та інструменти регіонального розвитку в Україні слід задіяти? Як належить підтримувати депресивні території? Ці проблеми є наріжними у працях багатьох вчених – як практиків, так і теоретиків: Афанасьєва М.В., Гончарової І.В., Бабенка В.В., Бодрова В. Г., Воротиної Л. І., Молодцова О. В., Фишка Є.О. Тищенко А.Н., та інших.

У матеріалах статей, досліджень, публічних виступах наших політиків і чиновників є безліч цікавих оцінок, ідей, рішень стосовно вирішення цих проблем. Та, на жаль, до даного моменту, в уряді, який має багату регіональну практику, нема цілісної регіональної політики. Поточна регіональна практика характеризувалася фрагментарністю рішень та відсутністю єдиної основи. На жаль, реорганізація соціально-економічного розвитку та адміністративна реформа на місцевому рівні зводилися до перерозподілу владних повноважень і чергової кадрової перестановки. Державна регіональна політика не повинна бути дорогою з одностороннім рухом. Влада повинна зважати на ту чи іншу реакцію регіонів на державну політику і діяти більш адекватно. Регіони повинні висувати дедалі більш жорсткі вимоги до влади центральної, яка, в свою чергу, повинна перейти від режиму реагування на накопичення проблем до режиму запобігання виникненню негарздів.

Існує ряд проблеми, які безпосередньо пов'язані з затримкою впровадження регіональної політики : проблема доволі низького рівня фахової підготовленості чиновників регіональних органів влади; фактична нерегульованість бюджетної реформи на рівні району, малих міст, селищ і сіл; правовий вакуум що не дозволяє ефективно вирішувати соціально-економічні проблеми; повільне впровадження муніципальної реформи; відсутність партнерських відносин між органами місцевого самоврядування і третім сектором.

Сьогодні було б доцільно, щоб влада чітко визначила всі можливі шляхи, які б покращили ситуацію. Мова повинна вестися про залучення до процесів, спрямованих на загальнонаціональне економічне зростання, внутрішнього потенціалу розвитку регіону. Можливо потрібно переглянути і прийняти нові економічні і правові закони стосовно державної регіональної політики, місцевих фінансів, територіального устрою, планування територій. Усе це в комплексі дозволить законодавчо визначити і врегулювати поле діяльності органів влади на місцевому рівні.

Звичайно, ми не повинні сліпо приймати європейські чи американську моделі економічного розвитку, та позитивний досвід цих країн відкидати не можна. Не можна не використовувати показники регіонального валового продукту та показники системи соціального кластера, де об'єднуються певні показники щодо соціального становища населення, не можна нехтувати також успішними алгоритмами або стратегією вирішення проблем соціально-економічного розвитку розробленими українськими науковцями.

Економістами на сьогодні вже розроблено основи державної стратегії регіонального розвитку і намічено територіальні напрямки цієї стратегії. Слід надавати державну підтримку розвитку тих територій, які мають найбільший потенціал і можуть дати ефект у найближчій перспективі. Потрібно:

- стимулювати розвиток як столиці, так і інших головних опорних центрів національної системи, які дублюють столичні функції;
- розвивати території, які потраплять у зони стимулюючого впливу міжнародних транспортних коридорів;
- розвивати території, які володіють туристичним, оздоровчим ресурсом, потенціалом міжнародного і національного значення;
- йти на компроміс і надавати підтримку тим територіям, які перебувають сьогодні під загрозою економічного і соціального спаду;
- розвивати національну структуру населення, визначати відповідні центри, профілі розвитку, їх масштаб і черговість.

Зі сторінок газет і періодичних видань нам стверджують: розробляється нова державна програма! Та всі ми люди дорослі і знаємо, що в Україні розроблено десятки державних програм, які не мають ніякого ресурсного забезпечення і фактично лягають на державу важким тягарем. Тепер вони включені в бюджети розвитку, однак питання про їх реалізацію залишається безпредметним, оскільки на це немає ресурсів і всі ті програми, які приймалися і нав'язувалися зверху, практично не були реалізовані. На сьогоднішній день

серйозним є питання – якою повинна бути національна політика, урядова політика, щоб вона знайшла своє відображення в регіонах?

В усіх регіонах України вже сформувався певний потенціал, певний досвід виживання в цих непростих умовах і певний досвід. Державна політика повинна бути спрямована на стимулювання саме тих, хто вміє і хоче працювати, а не тих, хто шукає шляхи отримання спеціальних режимів. А для цього потрібно:

1. Спеціальний закон, законодавче забезпечення.
2. Орган управління національного рівня.
3. Національне агентство регіонального розвитку.
4. Реальне визначення проблемних регіонів.
5. Програмні документи.
6. Концепція і ідеологія розвитку.
7. Раціональне використання всіх можливих ресурсів.

Безперечно, регіональна економічна політика переслідує багато цілей вищого і нижчого порядку. Безперечно, що через обмеженість ресурсів та розбіжності цілей, одночасна їх реалізація в усіх регіонах навряд чи можлива і потрібна. При розробці стратегії регіонального розвитку, розробці державної регіональної політики необхідно звернути увагу на певну спеціалізацію, а відтак і на запровадження критеріїв визначення різних типів регіональної економічної політики, які нам дає світовий досвід. Адже регіональна політика зростання має за мету загальноекономічне зростання за рахунок підвищення продуктивності місцевих факторів та оптимального поєднання цих факторів в обраних регіонах. Регіональна політика вирівнювання має на меті забезпечення рівноцінних умов життя та праці, усунення суттєвих регіональних відмінностей. Такий тип регіональної економічної політики, як стабілізаційна регіональна політика, спрямований на зменшення різких коливань економічної кон'юнктури і відхилень показників норми безробіття від середніх значень, особливо в регіонах, які підлягають реструктуризації.

Як реалізувати регіональну політику, яка часто зводиться до проб лемі міжбюджетних відносин. Для цього потрібно застосовувати специфічний інструментарій та набір заходів. Це, наприклад, заходи впливу на просторово-територіальну концентрацію виробничих факторів, тобто розмежування, усунення й обмеження надмірного скупчення виробничих потужностей, регулювання заселення територій, утворення міст-супутників, санація та оновлення міст. Це заходи з реструктуризації земельних угідь – розмежування, відведення земельних площ, поліпшення структури землекористування, землевпорядкування, а також, поліпшення використання земель, відведених для поселень шляхом санації, розселення, запровадження та вдосконалення комунальних послуг. Це заходи зі сприяння розвитку периферійних регіонів та регіонів з обмеженими природними ресурсами і заходи впливу на регіональні і місцеві органи влади та управління. Йдеться про законодавчо-нормативне регулювання, про реформування управління регіонами і управління в регіонах. І це не реформи. Це способи впливу на вибір місця знаходження підприємств, тобто державне сприяння утворенню і розвитку місцевої, регіональної виробничої інфраструктури. Інвестиційні субсидії – це інструмент державного замовлення, податкові пільги. Це більш нам знайоме. І нарешті, способи впливу на розміщення домашніх господарств, на стратегію житлового будівництва. Це також сприяння мобільності людських ресурсів.

Проблеми економічного розвитку регіонів України ще довго буде обговорюватися і переглядатися. Будуть знаходити нові шляхи її реалізації і повертатися до старих. Та цінним є те, що на сьогоднішній день і теоретики і практики погоджуються – існує дві першочергові стратегічні проблеми: по-перше, зробити регіональну політику максимально сприятливою для розвитку бізнесу – причому визначитися, якого саме бізнесу, адже є великий бізнес, а є малий; по-друге, зберегти національний ринок.

Список використаних джерел:

1. *Матеріали Українського незалежного центру політичних досліджень за сприяння Центру міжнародного приватного підприємництва (США). 2001р., 2004р., 2006р.*
2. *Афанасьєв М.В., Гонтарева І.В. Економічна діагностика, -Харків, ІНЖЕК, 2007.*
3. *Тищенко А.Н., Казим Н.А. Економический потенциал рвгиона: анализ, оценка, диагностика. – Харків, ІНЖЕК, 2007.*

Annotation. *A public regional policy is creation of equivalent terms for the balanced socioeconomic development of regions of Ukraine, it is providing of social standards of life for every citizen of cur country regardless of place of his dwelling, it is deepening of processes of market transformation and maximal increase of efficiency of the use of potential of regions.*

Key words: *regional policy of growth, regional policy of smoothing, stabilizing regional policy.*